

basisschool schinveld

PESTPROTOCOL

Inhoud

- 1. Pesten of plagen 2
- 2. Erkennen en herkennen 3
- 3. Signaleren 4
- 4. Preventieve aanpak t.a.v. pesten..... 5
- 6. Curatieve aanpak t.a.v. pesten 6
- Steungroepen 7

Waarom is een pestprotocol belangrijk?

Wij vinden het als school belangrijk om een veilig pedagogisch klimaat te bieden aan onze leerlingen. Wij willen een zo positief mogelijke leefomgeving bieden. Een leefomgeving waar respect, gelijkheid, openheid en verantwoordelijkheid centraal staan.

Pesten is, helaas, nog altijd een actueel probleem binnen het primair onderwijs. Wij als school erkennen dit en nemen het serieus. Dit pestprotocol geeft daarom duidelijkheid. Duidelijkheid naar u als ouder, leerkracht of andere betrokkenen. Aan de hand van dit pestprotocol kunt u pestgedrag herkennen en actie ondernemen.

1. Pesten of plagen?

Definitie van pesten

Onder pesten verstaan we het langdurig uitoefenen van geestelijk en/of lichamelijk geweld, door één persoon of groep tegen (meestal) één kind, dat niet in staat is zichzelf te verdedigen.

Verskil tussen pesten en plagen

Er is een wezenlijk verschil tussen plagen en pesten. De term "ongelijkwaardig" geeft het wezenlijke verschil aan tussen plagen en pesten.

Plagen vindt plaats op gelijkwaardig niveau.

De ene keer doet de een iets onaardigs, een volgende keer is het de ander.

Door elkaar te plagen leren kinderen met conflicten om te gaan.

Het hoort bij hun normale ontwikkeling. Het is plagen als de kinderen aan elkaar gewaagd zijn.

Het is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit bedreigend.

Pesten daarentegen is ongelijkwaardig.

Een peetslachtoffer zal de pester(s) niet terug (kunnen) pesten.

Bij pesten zijn bepaalde kinderen continu het slachtoffer.

Hoe ze zich ook gedragen, wat ze ook doen, de pester vindt altijd wel aanleiding om zo'n kind te pesten. Het gebeurt niet zomaar één keer, maar iedere dag weer, soms een jaar of langer achter elkaar. Bij pesten wordt een slachtoffer uitgezocht om de baas over te spelen op een bedreigende manier. De pestkop misbruikt zijn macht: het slachtoffer wordt geslagen, uitgescholden, vernederd, gekleineerd. Vaak is er een groepje kinderen dat meedoet met de pestkop, dit zijn de meelopers.

2. Erkennen en herkennen

Het is belangrijk dat het pestgedrag (h)erkend wordt door de drie betrokken partijen.

- Kind
- Leerkracht
- Ouder

Er kunnen zes vormen van pestgedrag voorkomen.

- **Verbale pesterijen:** iemand uitschelden of iemand bijnamen geven of kwalijke opmerkingen maken naar de ander.
- **Relationele pesterijen:** iemand buitensluiten door hem niet mee te laten spelen of door hem niet mee te laten werken in een groepje.
- **Mentale pesterijen:** iemand bedreigen of dingen laten doen. Dit soort pesterijen vindt vaker na school plaats.
- **Fysieke pesterijen:** iemand opzettelijk pijn doen door te schoppen, slaan, krabben, duwen of aan haren te trekken, etc.
- **Materiële pesterijen:** iemands spullen stelen, beschadigen of verstoppen.
- **Digitaal pesten:** online op internet, via sociale media of de mobiele telefoon.

Tips over (cyber)pestgedrag:

- Ontdek samen met uw kind het internet. Begin jong en praat erover met uw kind.
- Controleer uw kind wat hij/zij doet op internet.
- Kijk nadat uw kind op de computer is geweest de zoekgeschiedenis na.
- Probeer met uw kind te praten over de gevoelens van een ander.

Mocht er sprake zijn van pestgedrag probeert u te herkennen welke vorm van pestgedrag uitgeoefend wordt op het kind. Lukt dit, probeer dan eens in kaart te brengen wie er eigenlijk allemaal een bijdrage levert bij dit pestgedrag. Kinderen nemen vaak allemaal een rol aan bij pestgedrag. Hieronder vindt u enkele rollen van kinderen.

- **De pester** is vaak onzeker en wil graag aardig en stoer gevonden worden. Hij/zij denkt door te pesten dat iedereen hem/haar grappig vindt.
- **De gepeste** voelt zich vaak verdrietig en eenzaam. Hij/zij durft vaak niets terug te doen of het te vertellen, is bang dan nog meer gepest te worden.
- **De meepester** doet mee met pesten, denkt dat hij/zij er dan bij hoort. Hij/zij is bang om zelf gepest te worden.
- **De helper** neemt het op voor de gepeste. Hij/zij vindt het niet goed dat er gepest wordt en is niet bang voor de pester. Hij/zij helpt graag en is daarom vaak populair.
- **De stiekemer** vindt het goed dat er gepest wordt, maar bemoeit zich er niet mee. Hij/zij is bang om zelf gepest te worden. Hij/zij roept anderen erbij om het pesten te steunen.
- **De buitenstaander** denkt dat er in de klas niet gepest wordt en het kan hem/haar ook niets schelen. Zolang hij/zij er zelf maar geen last van heeft.
- **De stille** bemoeit zich er niet mee. Hij/zij vindt het pesten wel gemeen, maar durft niets te doen of te zeggen, is bang zelf gepest te worden.

Met deze informatie kunt u, indien er gepest wordt, zich vaak al een goed beeld vormen van wie en hoe er gepest wordt. Dit schaft voor u duidelijkheid. Het is natuurlijk wel belangrijk dat pesten ook gesignaleerd wordt door alle betrokken partijen.

Er is gesproken over zes verschillende vormen van pesten en enkele verschillende rollen.

We zullen nu verder ingaan op het signaleren van pestgedrag.

3. Signaleren

Het signaleren van pesten is zeker geen gemakkelijke opgave. Daar zijn meerdere redenen voor:

- Pesten is een complex groepsproces, leerlingen nemen zoals hierboven beschreven vaak allerlei rollen aan.
- Er zijn vaak strategische pesters; pesters die pesten om hun status te verhogen. Zij pesten vaak op momenten dat degene die het niet mogen zien (leerkrachten, volwassenen) het ook niet zien.
- Er zijn vele vormen van pesten. Sommige zijn makkelijker te signaleren dan andere.

Er zijn veel signalen die kunnen wijzen op mogelijk pestgedrag. Als ouder of leerkracht is het belangrijk om in gesprek te gaan met het kind. Als u als ouder denkt dat uw kind gepest wordt is het raadzaam contact op te nemen met de leerkracht. Het is goed voor de kinderen om te weten dat ze gesteund en serieus genomen worden.

Enkele signalen van een kind dat mogelijk gepest wordt:

- Hij/zij wilt om onduidelijke redenen thuisblijven.
- Hij/zij klaagt over lichamelijke klachten voor schooltijd, zoals hoofdpijn, buikpijn.
- Hij/zij komt thuis van school met vieze of kapotte kleren of rugzak.
- Hij/zij is prikkelbaar en heeft last van wisselende stemmingen.
- Hij/zij is verdrietig, angstig en somber.
- Hij/zij slaapt slecht en/of heeft nachtmerries.
- Hij/zij is vaak alleen; er wordt niet afgesproken met klasgenoten of leeftijdsgenoten.
- Hij/zij weigert te vertellen hoe het op school gaat.

Enkele signalen van een kind dat mogelijk andere kinderen pest:

- Hij/zij vertelt hoe populair hij/zij is.
- Hij/zij is opstandig en wilt steeds zijn/haar zin hebben.
- Hij/zij verzwijgt wat hij/zij buitenshuis doet.
- Hij/zij roddelt over anderen.
- Hij/zij is agressief tegen kinderen en volwassenen in woorden en daden.
- Hij/zij vertoont stoer gedrag en taalgebruik.

Tot nog toe biedt het pestprotocol u een helpende hand om pesten te erkennen en herkennen. Het protocol zal nu verder ingaan op de preventieve en curatieve aanpak ten aanzien van pesten.

Met andere woorden:

- Wat doet de school om het pestgedrag te voorkomen (preventief)?
- Wat doet de school indien er gepest wordt (curatief)?

4. Preventieve aanpak

Zowel de school als geheel als iedere leerkracht afzonderlijk probeert pesten te voorkomen.

Deze preventieve aanpak op schoolniveau bestaat o.a. uit:

- Het streven naar een goed pedagogisch klimaat. Het bieden van veiligheid en geborgenheid voor alle leerlingen. Gedurende het schooljaar bieden we groepsvormende activiteiten aan. Door het stimuleren van een positieve groep vanuit onderstaande normen en waarden (het realiseren van een 'wij-gevoel') handelen we preventief ten aanzien van pestgedrag.
 1. Iedereen voelt zich veilig in de groep.
 2. We respecteren elkaar.
 3. We communiceren positief met elkaar.
 4. We werken samen en helpen elkaar.Tevens worden groepen gevormd (in wisselende samenstellingen) met als doel het bevorderen van de samenwerking en het positief omgaan met elkaar.
- Het aanleren/ stimuleren van sociale vaardigheden middels onze methodiek Kwink. Deze methode is een preventieve, groepsbrede aanpak voor sociaal-emotioneel leren, gericht op het aanleren van positief gedrag en het creëren van een veilig groepsklimaat. Doordat elke week dezelfde groepsverwachting voor iedereen centraal staat, wordt een doorgaande lijn en een schoolbrede aanpak gewaarborgd. Daarnaast geven we gedurende het hele schooljaar inhoud aan 'goed gedrag' door o.a. het opstellen van gedragsregels samen met de leerlingen en het toezien op de naleving daarvan. Tevens hanteren we een positieve controle (benadrukken van positieve gedragingen) om zo gewenst gedrag te stimuleren. Er wordt geïnvesteerd in de relatie leerkracht-leerling en leerlingen onderling. Op deze manier proberen we leerlingen medeverantwoordelijk te maken voor het realiseren van een fijne sfeer in de klas en op school.
- Het schoolbreed deelnemen aan diverse projecten zoals "Week van Respect" en "Week tegen Pesten". In de groepen 5 en 6 wordt dit aangevuld met oefeningen van Rots en Water en het vertellen van gezegdes, anekdoten of verhalen met een moraal met een opvoedkundig of vormend karakter. In de groepen 7 en 8 wordt bovenstaand aanbod aangevuld met de projecten "Samen sociaal online; Safe & Social" (groep 7), project "Training for kidz" (groep 7 & 8) en het project "Spijt" (groep 8).
- Het tijdig signaleren van pestgedrag door de leerkracht. Men probeert zicht te krijgen op de oorzaak, de omvang van het pestgedrag en de mogelijke gevolgen voor het slachtoffer.
- Het duidelijk stelling nemen. Indien de leerkracht onomstotelijk pesten heeft gesignaleerd, geeft hij/zij duidelijk aan dat hij/zij dergelijk gedrag niet accepteert. Men probeert het empathisch vermogen van de pester en de zwiigende middengroep te vergroten.

Toch zal er ondanks onze inspanning altijd sprake zijn van pesten.

Wanneer de vorige inspanningen niet voldoende zijn wordt de curatieve aanpak ingezet.

Afhankelijk van de ernst van het probleem kan beroep worden gedaan op andere deskundigen (bv. de schoolarts of Jeugdzorg), de gedragsspecialist (Wendy Janssen), de intern begeleiders (Ron van Wessel en Monique Kraanen), een ander teamlid, of het probleem bespreken in een gezamenlijk overleg.

5. Curatieve aanpak

Stap 1: Verschil maken tussen pesten en plagen.

Als blijkt dat de signalen niet als pesten geduid kunnen worden, helpt de leerkracht de leerlingen tot een oplossing te komen. Daarbij kijken ze samen hoe ze vervelend gedrag in de toekomst kunnen voorkomen. Daarbij is het ook mogelijk om met de groep het voorval te bespreken en te kijken hoe de groep kan helpen om ervoor te zorgen dat vervelende situaties niet weer gebeuren.

Stap 2: Wanneer er sprake is van pesten.

Pesten op scholen is een ingewikkeld probleem. Dat betekent dat scholen het serieus moeten aanpakken. Als eerste zal de leerkracht een directe aanpak inzetten. Wanneer blijkt dat deze interventies onvoldoende opleveren zal de leerkracht samen met de gedragspecialist de situatie in kaart brengen. In samenspraak met ouders, leerkracht en/of gedragspecialist zal, indien nodig, de steungroepaanpak worden opgezet. Op de volgende pagina wordt deze aanpak beschreven.

Bij de aanpak van pesten op school gaan wij uit van de zogenaamde **vijfsporenaanpak**.

Deze bestaat uit hulp voor:

1. **Het gepeste kind**
2. **De pester**
3. **De middengroep**
4. **Leerkracht**
5. **Ouders**

1. Hulp aan het gepeste kind

De leerkracht zal in gesprek gaan met het kind om een duidelijk beeld te krijgen van wat er is gebeurd, hoe lang het pesten zich al voordoet en welke kinderen hierbij betrokken zijn. Daarnaast zullen vervolgesprekken plaatsvinden. De leerkracht moet oog hebben voor eventueel sociaal emotioneel achterliggende problematiek. Eventueel kan deskundige hulp van buiten ingeschakeld worden (bijvoorbeeld een weerbaarheidstraining of sociale vaardigheidstraining).

2. Hulp aan degene die pest

De leerkracht voert een gesprek met het kind. Dit gesprek heeft een tweeledig doel. Ten eerste probeert de leerkracht tijdens dit gesprek de 'gevoeligheid' van de pester voor wat hij het gepeste kind heeft aangedaan te vergroten. Ten tweede probeert de leerkracht de oorzaak van het pestgedrag bloot te leggen. Het pestgedrag kan namelijk een vorm van aandacht vragen zijn. Door het achterhalen van de oorzaak en het bieden van de juiste ondersteuning kan het sociale gedrag van de leerling veranderen. Zo nodig wordt hierbij hulp van professionele instellingen (bijvoorbeeld sociale vaardigheidstrainingen) ingeschakeld.

3. Hulp aan de middengroep

Deze groep is van groot belang voor de aanpak van het probleem. Als de groep eenmaal in beweging is gezet om zich sterk te maken tegen pesten dan maken de pesters weinig kans meer (zie steungroepaanpak op de volgende pagina).

4. Hulp aan de leerkracht

Omdat pesten vaak stiekem gebeurt is signaleren soms lastig. De leerkracht probeert het verschijnsel te signaleren en er iets aan doen. Signalen of klachten van leerlingen of ouders worden altijd serieus genomen. Indien gewenst bespreekt de leerkracht de situatie met collega's en/of deskundigen.

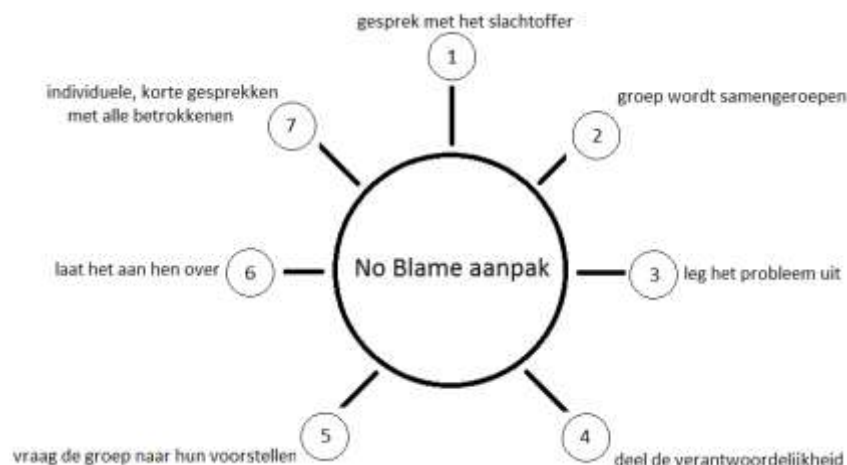
5. Hulp aan de ouders

Ouders en school hebben een gedeelde verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en het welzijn van de leerling. Probeer als ouder signalen te herkennen en bespreekbaar te maken met de leerkracht en het kind. Veel informatie over pesten is terug te vinden in dit protocol. Voor verder informatie kan altijd literatuur en websites geraadpleegd worden.

Steungroepen

Pesten is vooral een groepsgebeuren. De groep moet in actie komen. De steungroepaanpak is een oplossingsgerichte aanpak tegen pesten die de kinderen actief betreft; er is een gedeelde verantwoordelijkheid. Het gaat uit van een zogenaamde "No-Blame" aanpak, een uit onderzoek effectief gebleken aanpak. De steungroep bestaat uit een aantal kinderen die allen een verschillende rol aannemen binnen het pestgedrag. De groep bestaat uit de pester(s), meelopers en ook leerlingen van wie men een positieve groepsinvloed kan verwachten. In het onderstaand figuur worden de stappen gevisualiseerd. De uitleg van de stappen wordt vervolgens kort beschreven.

Stap 1: Gesprek met de gepeste leerling.

De begeleider gaat in gesprek met de gepeste leerling. Door dit gesprek krijgt de begeleider een duidelijk beeld van wat er is gebeurd, hoe lang het pesten zich al voordoet en welke kinderen hierbij betrokken zijn. Het gaat in dit gesprek om het effect van het pesten op de gepeste leerling. Verder wordt de procedure van de aanpak besproken. Daarnaast wordt het kind geïnformeerd over de steungroep. De leerling geeft aan welke leerlingen hij graag in de volgende stap in de steungroep uitgenodigd wil hebben.

Stap 2: Regel een gesprek met de steungroep (6 tot 8 leerlingen).

De begeleider nodigt de pester(s), meelopers en ook leerlingen van wie men een positieve groepsinvloed kan verwachten uit voor een gesprek. De gepeste leerling is **niet** aanwezig bij dit gesprek.

Stap 3: In het gesprek legt de begeleider het probleem uit aan de steungroep.

De begeleider legt het probleem uit en vertelt dat de aanwezige leerlingen een bijdrage kunnen leveren om de leerling in kwestie te helpen. Aan het einde van deze fase is het voor iedereen in de steungroep duidelijk wat het probleem is.

Stap 4: Deel de verantwoordelijkheid met de leerlingen van de steungroep.

De begeleider vertelt dat in een groep ieder medeverantwoordelijk is dat iedereen zich prettig en veilig voelt. De steungroep is bij elkaar geroepen om te helpen het probleem op te lossen. De bedoeling van deze steungroep is om empathie op te wekken en kinderen met concrete oplossingen te laten komen om de situatie te verbeteren.

Stap 5: Vraag naar ideeën van elk groepslid.

De begeleider vraagt aan iedere deelnemer om na te denken over manieren om het pesten te stoppen en het voor de gepeste leerling weer aangenaam te maken.

Stap 6: Laat het aan de steungroep over.

De leerlingen gaan aan het werk. Ze moeten de gelegenheid en de tijd krijgen hun goede voornemens uit te voeren. De begeleider spreekt af dat hij hen na een of twee weken weer zal spreken. Hij/zij bedankt de groep voor alle goede ideeën en de steun.

Stap 7: Gesprek met ieder afzonderlijk na één of twee weken.

De begeleider vraagt aan alle leerlingen van de steungroep afzonderlijk inclusief de gepeste leerling wat er verbeterd is.

**DE 10 TIPS
TEGEN PESTEN!**

1. Praat veel met elkaar over pesten.
2. Je bent stoerder als je **NEE** zegt en niet meedoet met pesten.
3. Als er iets is vertel het altijd aan de juf, meester, leiding en/of je ouders.
4. Probeer jezelf te verplaatsen in de ander die gepest wordt.
5. Zet geen groepjes tegen elkaar op, maar zoek elkaar op.
6. Stop uitsluiten, discrimineren of roddelen met woorden, briefjes, Internet en/of telefoon.
7. Chanteren en [be]dreigen doen wij niet, ook niet fysiek. Stoelen mag, vechten niet!
8. Kom voor jezelf op, geloof in jezelf en laat niet over je heen lopen.
9. Help een gepest kind en sluit nooit iemand uit.
10. Lach met elkaar en niet om elkaar.

**SUSKE...WISKE
ZEGGEN
NEE
TEGEN
PESTEN**

www.moed.nl/suskeenwiske

© Standaard Uitgeverij

Bronnen:

Basisschool Schinveld. *Gedragscode*.

Opgehaald, 24 Mei, 2014

<http://bsschinveld.nl/images/documenten/onderwijs/Gedragscode%20BS%20Schinveld.pdf>

Basisschool Schinveld. *Schoolgids*.

Dassen, J. (2013). *Fontys Flash, workshop over pesten*. Sittard: Fontys Hogeschool Pedagogiek

Kaukiainen, A., & Salmivalli, C. (2009). *KiVa School: Gids voor ouders*.

Opgehaald, 29 Maart, 2014

<https://www.kivaschool.nl/ouders/>

Krowatschek G. & D. (2008) *Pesten op school. Adequaat optreden tegen pestgedrag*

Maines B. (2009) *Een schreeuw om hulp. De No-Blame-aanpak bij pesten*. Mechelen: Bakermat.

Leidraad No Blame aanpak bij pestsignalen

<http://www.noblame.nl/NBcursusinfoweb.pdf>

Orthopedagogiek info., (2010). *Pestsignalen*.

Opgehaald, 29 Maart, 2014

<http://www.orthopedagogiek.com/pestsignalen.htm>

Pestprotocol Basisschool de Regenboog.

Opgehaald, 5 Mei, 2014

<http://www.onzeregenboog.nl/pestprotocol.pdf>

Pestprotocol De Boog

Opgehaald, 5 mei, 2014

<http://www.pestweb.nl/documents/133438/421234/Pestprotocol+De+Boog/4c7cb1c6-d7b3-4cd7-8a49-e1e9ac8f9016>

Pestweb (2014). *Over Pesten*.

Opgehaald, 23 Maart, 2014

www.pestweb.nl

SOL–Identiteitsbegeleiders, Nijmegen–Tilburg. *De steungroepaanpak tegen pesten*.

Opgehaald, 18 Mei, 2014

<http://www.sol-identiteitsbegeleiders.nl/Sol%20Nieuwsbrieven/04-10%20De%20Steungroepaanpak%20tegen%20pesten%20SOL.pdf>

Veenstra, R., Huitsing, G. (2012). *Signaleren van pesten: Het belang ervan voor de algemeen kinderarts*.

Opgehaald, 29 Maart, 2014

http://www.rug.nl/staff/g.e.huitsing/veenstra_huitsing_praktishepediatrie_2012.pdf

Young, S. (2013) *Van pesten naar samenwerken. De supportgroep: oplossingsgerichte aanpak bij pestgedrag in school*.